

انسان گرایی و واقعیت شناسی در سراسر نهج البلاغه وجود دارد

جعفری، نهج البلاغه پژوه و استاد دانشگاه با اشاره به اینکه نهج البلاغه را می توان کتاب انسان دانست، گفت: انسان گرایی و واقعیت شناسی در سراسر نهج البلاغه وجود دارد.

جعفری، نهج البلاغه پژوه و استاد دانشگاه با اشاره به اینکه نهج البلاغه را می توان کتاب انسان دانست، گفت: انسان گرایی و واقعیت شناسی در سراسر نهج البلاغه وجود دارد.

به گزارش خبرگزاری مهر به نقل از پایگاه خبری طلوع، محمدمهدی جعفری، استاد دانشگاه شیراز و نهج‌شناس؛ زنج‌البلاغه؛ پژوه که سال؛ زنج‌های زیادی را صرف پژوهش در نهج البلاغه کرده، درباره این کتاب ارزشمند گفت: امام علی(ع) از نظر سخنوری به زعم دوستان و دشمنانش، انسان بی نظیری بود و این سخنوری تصنعی نبوده بلکه از درون ایشان تراوش می کرده است و مطالبی که بیان می کرد نتیجه تجارب وی از اجتماعش بوده است و اطلاعات و آگاهی که از قرآن و رسول و طبیعت به دست می آورد را در اختیار دیگران قرار می داد.

وی افزود: به دلیل حکیمانه بودن و جذابیت سخنان امام، افراد آنها را به خاطر می سپردند و عده ای هم آنها را می نوشتند که در طول تاریخ باقی ماند تا زمانی که در قرن چهارم شخصیتی آگاه و علاقمند بنام سید رضی این مطالب را جمع آوری می کند و در سیزدهم رجب سال ۴۰۰ قمری تالیف نهج البلاغه که گزیده ای از سخنان امام علی(ع) بود را به پایان رسانید. نهج البلاغه یعنی راه روشن سخنوری برای کسانی که بخواهند از جهات ادبی و بلاغی و محتوا از این کتاب استفاده کنند.

جعفری ادامه داد: طبق گفته سید رضی نهج البلاغه نه از نظر موضوعی و نه از نظر تاریخی مرتب نشده است، بلکه هر جایی که به یکی از سخنان امام دسترسی پیدا کرده، گزیده ای از آن را که به نظر وی شیواتر بوده را در سه باب جمع آوری کرده است. این سه بخش عبارتند از: خطبه ها و کلام، نامه ها و سخنان کوتاه حکمت آمیز.

به گفته وی نهج البلاغه هم از نظر زیبایی و هم ارزشمند و حکیمانه بودن مورد توجه دانشمندان زیادی قرار گرفته است.

نهج البلاغه کتاب تخصصی علمی نیست

استاد دانشگاه شیراز با بیان اینکه نهج البلاغه کتاب تخصصی علمی نیست که دانشمندان بتوانند از آن در زمینه علمی و علوم انسانی استفاده کنند، گفت: سخنان امام علی (ع) درباره همه ابعاد وجودی انسان است از این جهت ما می توانیم به صورت موضوعی و گزینشی در حوزه علوم انسانی و علوم طبیعی از این کتاب استفاده کنیم.

جعفری با اشاره به امتیاز نهج البلاغه بر دیگر کتابهای علوم انسانی گفت: امام علی(ع) در همه موضوعات ترکیبی از اعتقادات اخلاق، انسانیت، مدیریت و توسعه پایدار را با یکدیگر آورده است، یعنی اقتصاد را در لفافه ای از اعتقادات و اخلاق بازگو می کند. یعنی اقتصاد از سیاست جدا نیست و مسائل اجتماعی جدا از اعتقادات و اخلاق نیست.

وی افزود: امام علی(ع) همه این مطالب را با یکدیگر عرضه می کند برای اینکه مانند قرآن و سخنان پیامبر همه ابعاد وجودی انسان را به طور هماهنگ رشد بدهد نه اینکه فقط انسان اقتصادی بسازد که همه تلاشش برای پیشرفت اقتصادی باشد اما از ابعاد دیگر وجودی و جنبه های اجتماعی عقب بماند. امام علی(ع) اگر از مدیریت سخن می گوید به اعتقادات و اخلاق و انسانیت می پردازد تا مدیر با توجه به ابعاد وجودی مدیریت کند.

جعفری اضافه کرد: بهترین منشور مدیریت و کشورداری همان عهدنامه ای است که امام برای مالک اشتر در زمانی که او را به استانداری مصر منصوب می کند، می نویسد و در آن از مسائل روانشناسی آغاز می کند و به مسائل انسان شناسی و مردم شناسی تاریخ و جامعه می پردازد. امام علی(ع) می فرماید: «ای مالک این افراد یا برادر دینی و یا همانند تو در آفرینش هستند.» یعنی چه مسلمان و چه غیر مسلمان از حقوق شهروندی یکسان برخوردارند. امام علی(ع) در این عهدنامه مطالب مختلفی مانند انسانیت، مدیریت، فرهنگ و سیاست را همزمان بیان می کند.

وی در ادامه گفت: عده ای که بر اصالت نهج البلاغه تردید دارند می گویند که برخی از مطالب شبه فلسفی در نهج

البلاغه دیده می شود که در زمان امیرالمومنین معمول نبوده و در دوران هارون و مامون از یونانی به عربی ترجمه شده و متعلق به قرن دوم هجری به بعد است. علامه طباطبایی در کتاب «علی و فلسفه الهی»؛ به این شبهه پاسخ می دهد و می گوید: آنچه که از یونانی به عربی ترجمه شده مطالب شرک آلودی بوده است زیرا یونانیان معتقد به ارباب انواع بودند و علمای اسلامی از قرن سوم به بعد کوشش کردند که محتویات اسلامی را در قالب های شرک آلود یونانی وارد کنند. لذا علم کلامی برای ما به جای گذاشتند که به جز سردرگمی چیز دیگری نیست و حقایقی که نه از نظر فلسفه واقعی که حقایق کلی جهان باشد و نه استدلال، صحیح نیست.

آنچه که در نهج البلاغه آمده، حقایقی الهی است

جعفری اظهار کرد: علامه طباطبایی می گوید: آنچه که در نهج البلاغه آمده است حقایقی الهی است که از قرآن، گفتار پیامبر و تجاربی که امام از طبیعت داشته است به زبان خاص وی بیان شده است. لذا اگر علمای کلام و فلسفه الهی که در مسائل کلی سردرگم می شوند می خواهند حقیقت درست را دریابند باید به سخنان امام علی(ع) که شمه ای از آنها در نهج البلاغه آمده است، مراجعه کنند.

این مترجم نهج البلاغه اضافه کرد: امام علی(ع) را نمی توان فیلسوف به معنای عام که در یونان، اسکندریه، ایران و جاهای دیگر معمول بوده و هست، اطلاق کرد اما فلسفه را به معنای بیان حقایق کلی و آسمانی در اندازه ظرفیت انسان و قرار دادن آن در ظرف واقعیات زمینی و برانگیختن افکار انسانی در نهج البلاغه بیان کرده است. بنابراین امام به معنای مصطلح آن فیلسوف نیست ولی مطالبی فلسفی بیان کرده که دربرگیرنده حقایق کلی برای انسانی که ظرفیت محدودی را دارد، است.

استاد دانشگاه شیراز تصریح کرد: امام علی(ع) درباره توحید، معاد، نبوت، جهان شناسی و ... به انسان ها هشدار می دهد که حقایق جهان غیب را با عقل محدود خود اندازه گیری کنید، یعنی عظمت پروردگار به اندازه ای است که ما فقط می توانیم نشانه هایی از آن را درک کنیم.

جعفری در پایان با اشاره به اینکه نهج البلاغه را می توان کتاب انسان دانست، گفت: انسان گرایی و واقعیت شناسی در سراسر نهج البلاغه وجود دارد. امام هر آنچه که بیان کرده در نتیجه تجربیاتش در اجتماع بوده و از این جهت به انسان بعد از قرآن بسیار توجه کرده است، لذا امام علی به واقعیت انسان پرداخته است نه انسان ایده آل و آسمانی.